

Dynamiczny Indeks Konsumpcji

indekskonsumpcji.pl

Wydanie specjalne: 2019-2022

Podsumowanie Dynamicznego Indeksu Konsumpcji po niemal trzech latach publikacji

Dynamiczny Indeks Konsumpcji (DIK) to nowoczesny wskaźnik wyprzedzający koniunktury konsumenckiej, który pozwala przewidywać zmiany w dynamice wydatków konsumenckich Polaków. Od połowy 2019 r. jest przygotowywany przez Politykę Insight na podstawie danych o wartości i liczbie transakcji bezgotówkowych zbieranych przez Fundację Polska Bezgotówkowa (FPB). Wszystkie kwartalne raporty można znaleźć na stronie www.indekskonsumpcji.pl.

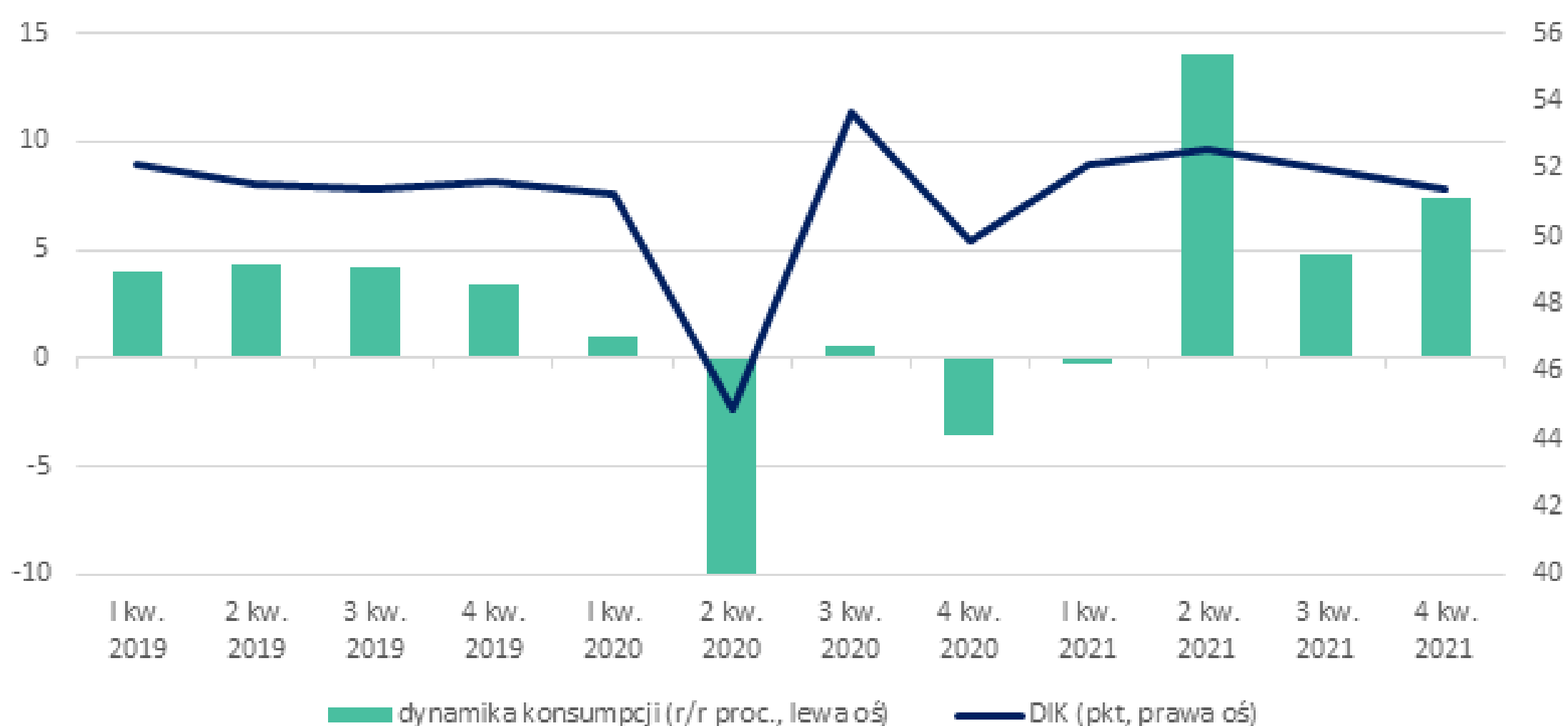
Przygotowanie wskaźnika DIK składa się z pięciu etapów. W pierwszym kroku dane o transakcjach bezgotówkowych oczyszczane są z wpływu zmian cen, w drugim – z wahań sezonowych, z kolei w trzecim kroku wyodrębniane zostają cykliczne wahania zmian decyzji zakupowych. Wskaźnik DIK obliczany jest na etapie czwartym poprzez cokwartalną standaryzację otrzymanego komponentu cyklicznego. Ostatnim etapem jest obliczenie subindeksów dla sześciu kategorii towarów i usług konsumpcyjnych. Wartość indeksu DIK powyżej 50 pkt oznacza wzrost realnego poziomu konsumpcji w Polsce, a niższa wartość oznacza jej spadek.

DIK trafnie przewiduje 72 proc. wahań dynamiki konsumpcji. Dzięki rosnącej popularności płatności bezgotówkowych trendy widoczne w danych z transakcji zbieranych przez FPB coraz lepiej odwzorowują wahania koniunktury konsumenckiej.

Współczynnik korelacji między opublikowanymi dotychczas wartościami indeksu DIK (od III kw. 2019 do I kw. 2022 roku) a opublikowanymi później przez GUS realnymi odsezonowanymi dynamikami spożycia indywidualnego w ujęciu rocznym wyniósł 0,72. Co ważne, istotna statystycznie była również korelacja między indeksem DIK w danym kwartale a realną dynamiką konsumpcji w kwartale kolejnym, co oznacza, że indeks charakteryzuje się dobrymi właściwościami prognostycznymi.

Idealnie sprawdził się w czasie pandemii. Prędkość publikacji indeksu DIK (ok. miesiąc po zakończeniu kwartału) oraz możliwość analizy danych o transakcjach nawet z częstotliwością tygodniową sprawia, że dostarcza on wartościowych informacji na temat koniunktury konsumenckiej z blisko miesięcznym wyprzedzeniem w porównaniu do GUS i z dużo większą dokładnością niż dane z rachunków narodowych. Właściwość ta była szczególnie wartościowa w okresie pandemii, kiedy konieczna była jak najszybsza ocena wpływu zamknięcia części gałęzi gospodarki (m.in. restauracji, hoteli, sklepów wielkopowierzchniowych) na koniunkturę. Indeks DIK z dużą dokładnością pokazał ogólne zmiany koniunktury oraz w poszczególnych branżach. W rezultacie w trakcie pierwszego roku pandemii opracowano szereg podobnych indeksów, w tym Miesięczny Indeks Koniunktury (MIK) przygotowany przez Polski Instytut Ekonomiczny oraz BGK.

Dynamiczny Indeks Konsumpcji a realna odsezonowana dynamika konsumpcji przed i w czasie pandemii (I kw. 2019 – IV kw. 2021)

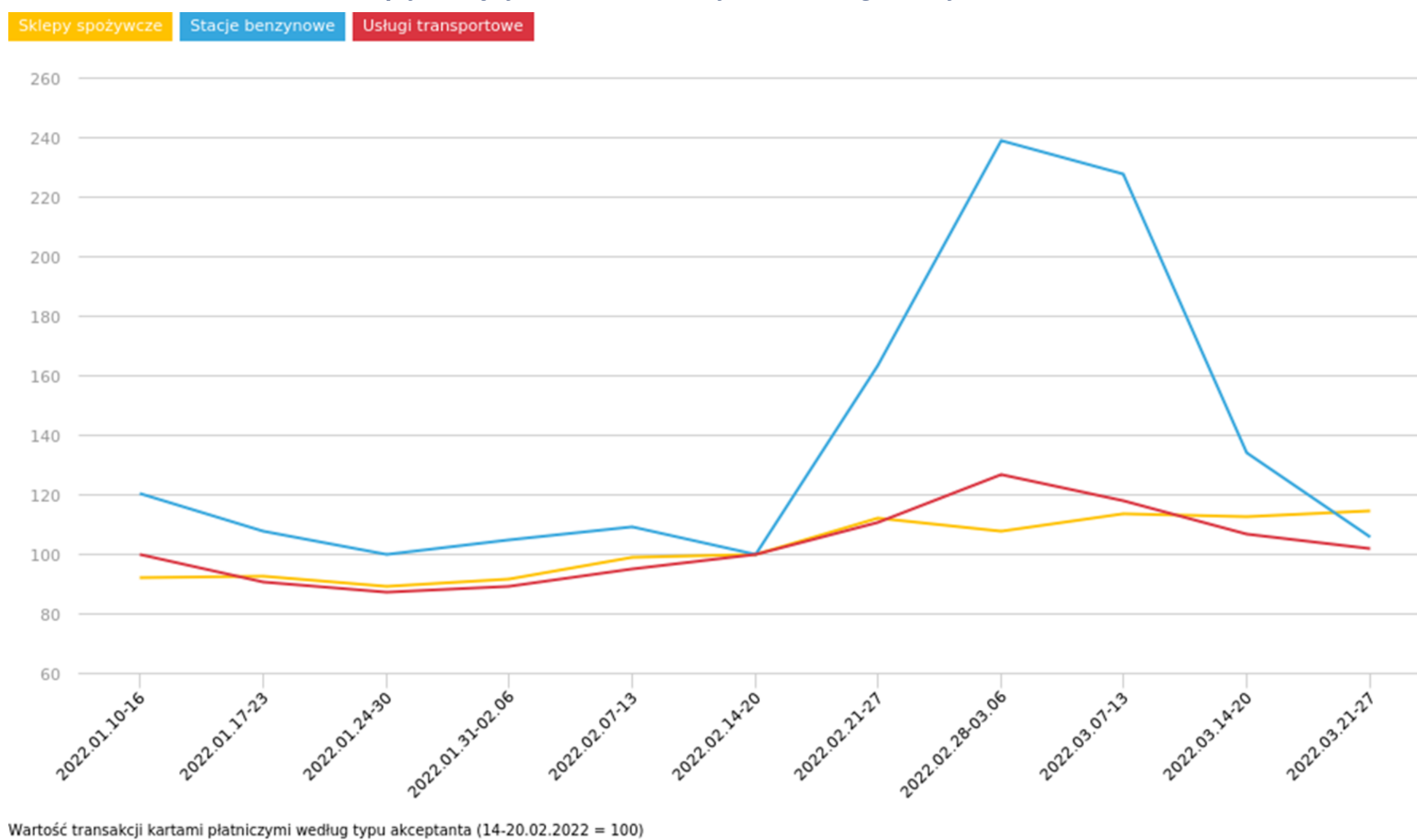
Subindeksy DIK przygotowujemy dla sześciu grup towarów i usług konsumpcyjnych. Dane o transakcjach bezgotówkowych są dostępne w podziale na 18 kategorii sprzedawców lub usługodawców pogrupowanych zgodnie z klasyfikacją MCC (Merchant Category Code). Ze względu jednak na niską reprezentatywność niektórych kategorii zdecydowaliśmy się na ich agregację do pięciu grup: trzech kategorii sprzedaży detalicznej (w sklepach spożywczych, odzieżowych i obuwniczych oraz pozostałych) oraz trzech kategorii usługowych (zdrowie i uroda; hotelarstwo, gastronomia i rekreacja; pozostałe usługi). Największą część (41 proc. wszystkich transakcji) stanowią dane dotyczące sprzedaży detalicznej, stąd indeks dla tej kategorii ma największą moc prognostyczną.

Struktura transakcji w I kw. 2022 r.

Sprzedaż detaliczna	41%
sklepy spożywcze	18%
sklepy odzieżowe	4%
pozostałe sklepy	19%
Zdrowie i uroda	23%
Hotele, restauracje i rekreacja	17%
Usługi pozostałe	19%

Podział na kategorie transakcji był szczególnie przydatny po wybuchu wojny w Ukrainie. Dzięki dostępności danych według grup punktów handlowo-usługowych, DIK za I kw. 2022 r. pokazał wpływ wojny na konsumpcję w Polsce. W danych był widoczny bardzo silny, ale przejściowy wzrost wydatków na stacjach benzynowych, któremu towarzyszył słabszy, ale dłuższy wzrost popytu na usługi transportowe. Równocześnie, odnotowaliśmy trwały wzrost popytu w sklepach spożywczych. Najprawdopodobniej został on napędzony przez napływ uchodźców i uchodźczyń do Polski, którzy powiększyli bazę konsumentów.

Wpływ wojny w Ukrainie na wybrane kategorie wydatków

Wartość transakcji kartami płatniczymi według typu akceptanta (14-20.02.2022 = 100)

ŹRÓDŁO DANYCH: POLITYKA INSIGHT

Wskaźnik DIK będzie również przydatny w okresie podwyższonej inflacji. Jednym z etapów przygotowania indeksu jest oczyszczenie danych o transakcjach z wpływu zmian cen. Dzięki temu wskaźnik DIK ma przewagę nad prostymi miarami dynamik płatności kartami płatniczymi i kredytowymi. Jego analiza pozwala na wyciągnięcie wniosków o zmianach faktycznego wolumenu zakupów konsumpcyjnych. Przykładowo, w I kw. 2022 r. wskaźnik DIK pokazał jedynie niewielkie odbicie w zapotrzebowaniu na usługi hotelarskie, gastronomiczne i rekreacyjne po

ogłoszeniu przez rząd zakończenia pandemii, czego nie potwierdzały surowe dane o transakcjach płatniczych. Były one bowiem zaburzone przez dwucyfrowy wzrost cen tego typu usług. Potwierdzenie zmian sygnalizowanych przez DIK dostarczyły dopiero dane GUS, które pokazały, że w I kw. 2022 r. popyt na usługi hotelarskie i gastronomiczne pozostawał wciąż o połowę niższy niż przed wybuchem pandemii dwa lata wcześniej.

Autor indeksu

Adam Czerniak
Główny ekonomista
Polityka Insight

